

Zeitschrift: Quaderni grigionitaliani
Band: 6 (1936-1937)
Heft: 1

Artikel: Spusalizi da na lümaga e un lümagott sülli Cultüri
Autor: Bassi, Achille
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-8337>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 06.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Spusalizi da na lümaga e un lümagott sülli Cultüri

(Favola poschiavina in dialetto poschiavino)

Scenario: Due campi con annesso ciglione, separati da un muraglione:
parlan la chiocciola e il lumacone!

“Bun di, cumpar. Ah! es chilò anca ti?,”
“Ma sci, cumar, chi vos ca ta disia mi?
Seri fò il ròan, da là da chela musna
e ma semm grattù scià attravers na lusna,
par vigni scià cun ti e poss miga fà altru;
scüsum pò tant. E insci: Bun di paraltru!,”
“Anzi ’l ma fà plasè tua compagnia,
ca illura ’l temp dubott ma passa via.
L’era tre ann ca sa vedevum plü,
l’ültima volta ma semm truai lassü
in zomm a sta müracca da finanza:
sèrum amò alpinisti d’impurtanza,
ma issa semm vegg e ga rivaròum miga
a sustigni ’na insci lunga fadiga
Ma dimm un pò, amabil lümagott,
parchì ca t’as lassù te ròan insci dubott?,”
“Ah! l’è na storia lunga a la cüntà,
ma amò plü lunga e brütta a la pruà!
Donca er sera, alli tre dopu messdi,
l’è vügnü sü in dil camp sotta da mi
l’àmia Celesta cun si doi budann,
brücc disperai chi rusigavan pan.
La s’è müttüda a rebelà tartüfuli
e sti budann, sfazzai cumè li piattuli,
a saltà sur me ròan, in int e in fò
e fà ’l vers da l’asan: J-ho, J-ho, J-ho!!!
Mi ma truavi in mezz a ’n zamm d’urtighi,
a digeri ’l trefögl, palzandu mi fadighi.
All’impruvvis ün da sti doi barual,
al m’ha zappù sülla cua. Madoi che mal!...
Ma sem rudulù insem cumè na rava
e dal dulur fatal, perdei la sbava!...
In chel mument al riva da la Villa,
l’omm da Celesta, ciucch cumè na sella.
L’ea bazzigù par tütti li ustari
e bü pronda da vin e sappia mi...,
parchì ’l dundava e miga par nugott,
al rutelava e tirava sü sanglott!
L’ha zappetù sü e giò tütt quant al fondu
e pestù li tartüfuli da cima a fondu.
L’àmia Celesta al ga n’ha dit na carga,
cun sua us grossa e chela bocca larga!

Lü illura l’è jüggi, cumè ’l pudeva
sü par me ròan, ma cun sua zàppa greva,
tre volti al m’è passù davant e intorn:
ma semm vüdü la mort davant di cörn!...
In mezz a chi dulur e l’agunia,
aroi pagù ’n tesor par èssa via!
E insci da cambià ròan ma sem prupost,
appena rimess. Issa sem scià a te post!,”
“Al te arriv, l’è mia cunsulazion,
car lümagott, ma quanta sensazion,
ca ’l ma fà ’l raccunt dal te accident!
t’as veru passù ’n cattiv mument.
Anca mi, misarabala lümaga,
gran disgrazia ghi avü l’estat passada.
Dua veggi dal paès, brütti sberleffi,
glenn vignidi chilò a sa fà li beffi
da quest e da chel’altru e criticà
la cumar e la serva dal curà.
Quel di ilò durmivi illi plantani
e üna da sti veggi carampani
la s’è sentada propi adoss a mi.
Ahi, chel mument ma sintivi da muri!...
Un’ura sem staita in chel süplizi,
senz’aria, fra i dulur e ’l gran strimizì!
E sotta ’l prumuntori da si öss,
la m’ha sdrignù insem a tütt al crös!
Tu ’l vedas anca ti senza gli üccial,
ca l’è cicatrizzù e tütt disegual!,”
“A pruposit, l’è giöst chel pruerbi in fond,
ca: Gli esseri plü innocui da stu mond
glenn dapartütt anca i plü calpestaì!,”
“Tu gas reson, cumpar, l’è insci uramai
Però al dis un altru pruerbi d’or
ca: Li disgrazi li affratellan i cor!
Donca, sa ’l te destin ta manda scià,
apprufittèman, cumpar, femm nuvità!,”
“Lümaga, pudaroum fà ’l vitalizi!,”
“Ma che! femm adritüra ’l spusalizi!,”
“D’accord insci, ma cumè ama da fà,
a sa giürà senza mann la fedeltà?,”
“Mettèm tücc quattru i cörn insemma,
ca ’l vol dii: Issa semm omm e femma!,”

ACHILLE BASSI.